

MARGONAUTÁK

Írások Margócsy István 60. születésnapjára

Szerkesztők

Csörsz Rumen István, Hegedüs Béla, Vaderna Gábor (I. rész)

Ambrus Judit, Bárány Tibor (II. rész)

Munkatárs: Teslár Ákos (II. rész)

rec.iti

Budapest • 2009

[<http://rec.iti.mta.hu/rec.iti>]

Transsylván képeslap, vámpírokkal

Morgócsikk professzor uramnak,
szeretettel

Irtózatoss, borzalmatos, zákhányos egy hely ez az Erdély.

Ejszen az is biztos, hogy nem a jó Úristen kezenyoma van rajta. Félrenézhetett szegény teremtés közben, s Durumó íziben belepiszkolt a munkájába.

Micsoda, micsoda hely!

Zordon, hitvány, bünagy hegyekkel van teli, melyek oly meredekek, hogy a juhokat kötélre kell leereszteni legelni a hegyoldalon. Sűrű, rusnya fenyvesek meredeznek a nagy bűdös semmibe. A fák között dúvadak hörögnek; ha arra tévedsz, vérmedve csap agyon, farkas szaggat szét, gímszarvas öklel halálra, vagy hiúz harapja át a gigádat. Szemedet holló, varnyú, keselyű vájja ki, fülcimpádat ülő marcangolja – s amit ezek a szörnyetegek meghagynak húsodból, hüvelykujjni vérbogarak rágják le. Másnapra csak a fehérülő csontok maradnak, meg a hajad, kivéve, ha a mándruccal találkozol, mert az szőröstül-bőröstül tüntet el, ott apelláta nincs.

Persze, ha élve eljutsz az erdőig. Mert a mezőn sétálva is beszakadhat alattad a föld, s kiderül, hogy a selymes pázsit feneketlen tengerszemet rejt. Rúgsz-rúgkapálsz, nyeletlenkedsz, de szabadulni nincs esélyed. Még meg sem nyuvadsz rendesen, a pinarágó (*Cobitis taenia*) már lerágta a húsodat, élve-elevenen falnak föl a nyúlánk halbábák, s halálüvöltésed fölszántja a láp vizét. Csontjaidra soha nem akad senki – ki mer kajtatni ilyen beste helyen.

Vagy belépsz egy barlangba, s menten megnyuvadsz a bűdös, sárga gőztől. De van, amikor csak megjelenik nagy hirtelen egy lik a földben – hasonlatos a segglikhoz, s abból az ördög – mert ki más? – pokolsarat köp reád, s te csak visítasz, s téped le a képedet, merthogy az iszap kénsavval keveredik.

Mész az úton, az oldalból reád esik egy nagy kő, s már jönnek is a böhm lóhangyák, eltakarítani porhüvelyed. Ledőlsz az árnyékba egyet pihenni, s arra ébredsz: esznek meg. Bárhová mész, mindenütt halálos veszély leselkedik rád, még az ártatlannak tűnő mókustól is tartani kell, mert sosem lehessen tudni, mikor taszajt egy óriástobozt a fejedre, hogy elájulsz belé, s mire feltápáskodnál, valami éhségtől gyötört szörny felfalta a lábad.

Bizony, ilyen hely ez.

Elátkozott egy tartomány volt mindig. Ide menekültek az utolsó homo neanderthalisok, de a homo sapiensek felkutatták és megették őket, hogy nyomuk sem maradt. Aztán idejöttek az agatürszök, s itt tengődtek, amíg ki nem irtották őket a kelták. Itt tanyáztak a dákok is mindaddig, amíg a rómaiak le nem mészárolták őket. Aztán a dúvadak és a természeti katasztrófák által megtizedelt rómaiakat – meg egymást – lekaszabolták a vizigótok, a taifalok, a gepidák és a vandálok, őket meg mind a véreskezű hunok. A hunok rejtélyes eltűnése után beszivárogtak az avarok, de őket elpusztították a besenyők. Aztán megjelent egy szörnyű nép, a sículusok, vagyis a székelyek népe, kiket a véreskezű hunok ivadékaik tartanak, és kiirtottak mindenkit. . . Aztán jöttek a magyarok és testvérséget kötöttek a székelyekkel. Itt irtogetták egymást békében, míg jött a tatár, a tatárt követően pedig a pestis, és alig maradt túlélő ezen az elátkozott vidéken. Aztán jött a szász meg a román, aztán a török, aztán a labanc, egymás hegyén-hátán, maguk előtt hajtva a másikat, s hullottak az emberek, mint a legyek.

Jaj, micsoda borzalmak történtek errefelé. Az istenverte Karós Vlad, Havaselve sátáni ura betört és tízezreket gyilkolt meg Barassó környékén. Az asszonyok csicséből főzetett lucskos káposztát, azt etette meg a férfinéppel, majd karóba húzatta valamennyit. Csecsemőkkel lapdázott, emberfejekkel gurigázott. Aztán Báthory Erzsébet, a csejtei várúrnő szűzlányok vérében feredezett, zsenge legények szerszámocskáját nyisszentette le, és öregasszonyokat fojtogatott mise után. Szegény Petőfi Sándorunkat is itt gyilkolták meg könyörtelenül a vérszomjas kozákok, hogy maradt volna inkább otthon, a drága szép Alföldön, hisz ép elméjű ember ezt az ocsmány vidéket messze elkerüli. Ó, borzadályok borzadályai – de mindeneknél borzalmasabb volt Drakula gróf eljövetele, ki a pusztulatot szabadította Erdélyre és az egész világra. Ő volt minden vámpírok ura. Töröcsvári vagy segesvári kastélyába csalogatta áldozatait, és kiszívta vérüket; ha meg nem tévedt arra senki, maga repült áldozatai ablakába, s nem volt tőle biztonságban senki, sem Erdélyben, sem a taljánok, sem pedig az ánglusok földjén, de még az Újvilágban sem. Csak Afrika meg Ausztrália úszták meg, de ott volt más baj elég. S kinek vérét kiszívta, maga is vámpírrá változott, s bizony nagy megpróbáltatása volt az emberiségnek a vámpírokkal való küzdelem. Szentelt vízzel, kereszttel, kihegyezett fakaróval, ezüstgolyóval, fokhagymával, imádsággal és fénnel küzdöttek a vérszívók hada ellen. Gyöngécске fegyverek. Mégis úgy tűnik, sikerült elpusztítani a galád Drakulát és vérszomjas ivadékait.

De vajon tényleg sikerült ily nevetséges eszközökkel lebírni a sötétség vérivó urát?

*

Varangyosgölöncsér kicsiny falu a vad Hargita déli oldalának északi felén. Zord vidék: északon a vadon, keleten a láp, nyugaton a pokolsárméző, délen pedig Gölöncsér pataka határolja. A patak mély és sebes sodrású, hóolvadáskor – júniusban

– dühös folyóvá duzzad. Bizony, nincs olyan év, hogy egy-két tucat gyermek belé ne nyuvadjon; sóhajtoznak is az édesanyák, mikor a gyermekek a patakra mennek játszani, s már apropóznak is az uruknak, hogy ejszen jó lenne tervezni a következőt. Hanem a patak még hagyján, a maga sodrásával, örvényeivel és a hegyes fogú pinarágó halakkal. Még félelmetesebb a láp, ahol öklömnyi varangyok kuruttyolnak és pisílik tele mérgükkel a vizet. Ha arra jársz, könnyen megtörténhet, hogy egy dühös kanvarangy a szemedbe pisil. Ilyenkor kétségbeesetten próbálsz kimosni a szemedet, de a láp vize ugyanolyan mérgezett. Megvakulsz, s belenyuvadsz a mocsárba. Fölpuffadt hulládat döglegyek lepik el, ezekkel táplálkoznak a ravasz varangyok, s évről évre többen vannak, bizony, már várható, hogy egy éjszaka ellepik a falut, és akkor vége mindennek. Így is évente egy-két tucat gyermek csontvázára bukkannak. Ha a gyermek a lápra kérézkezik játszani, apja már oldja is a gatyamadzagot.

De aki azt hiszi, hogy ezzel a végire értünk, téved. Ott az erdő. Sehol annyi vérmedve, farkas, hiúz, dühös borz, veszett róka, toporzékoló gímszarvas, mint a gölöncséri vadonban. A Sátán üzelméi folytán még a bogarak is zákhányosak. Kétszer akkorák, mint másutt, és ahogy meglátnak, jönnek neked. A szarvasbogár csattogtatja a szarvait, a ganajtúró galacsin helyett egy emberi ujjat görget feléd, hogy ott helyben kitör a frász. De mindegyiken túltesz a galád erdei vérnünüke. Ez az egyébként oly ártatlan bogárka itt megszállottként ugrik a nyakadba, és mardos, ahol ér, ha le akarod tépni magadról, szőrös lábai beleszakadnak bőrödbe, és helyén rút fekély keletkezik, életedet csak az mentheti meg, ha a sebet kaukázusi mézzel kenegeted, ami legközelebb a Kaukázusokban hozzáférhető.

De semmitől sem kell úgy rettegni, mint a mándructól!

Aki most azt hiszi, hogy egy mesebeli lényel ugratjuk, szégyellje magát. A mándruc története ugyan mesébe illő, ám valóságos. Teleki Samu gróf, a nagy erdélyi Afrika-kutató hazahozott Kenyából egy párduckölyköt. Pompás, szelíd cicust nevelt belőle, s mikor meglátogatta Orbán Balázs báró uramat, Lengyelfalván, magával vitte, hogy bölcsködjön vele. Igen ám, de Orbán Balázs meg egy mandrillkölyköt hozott magával Afrikából, s azt nevelte fel, úgyhogy neki még inkább volt mivel bölcsködnie, lévén a mandrill a leggonoszabb és legpusnyább majom a földkerekségen, melynek félarasznai agyari még a párducot is megfutamítják. Hogy történt, hogy nem, a két bestia összetette, s Teleki uram ugyanvalóst rácsudálkozott, mikor észrevette párduca vemhességét. Hát még mikor egy reggelen a kosárból négy pokolfajzat vicsorgott reá. . .

Igaz, böcsületes ember révén kettőt nyomban elküldött Orbán Baláznak, egy rövid, szeretetteljes levélke kíséretében: „Bassátok meg!” Hüledezett ám báró uram, dörmögött a bajsza alatt, hogy ő aztán mit csináljon a rusnya fajzatokkal, aztán elkeresztelte őket mándrucnak, s még latin nevet is adott nekik. A *Mandrillus sphinx*, a *Panthera pardus* és az Orbán Balázs összevonásából lőn a *Mandripardus orban*. Fel

is nevelte, mint jó gazda, bár simogatni utálta őket. Teleki uram is ezt tette, bár ő *Pantherillus teleki*-nek nevezte el a lepra állatait, és nem átalotta simogatni is őket. A szegény párák azonban rövid életűek voltak: miután elapadt annak teje, fölfalták anyjukat és Teleki uram egyik cselédjét, és a túlterheltségtől kihaladt a bendőjük, majd rövidesen kiszenvedtek. Nem így báró uram mándrucái, akik szép süldő példányokká fejlődtek, és viszonylag szelídek voltak, azaz csak néhány kutyát, macskát, nyulat és egy mandrillt fogyasztottak el, cselédkörítés nélkül. Aztán Orbán Balázs ketrecelte, és elküldte Pest-Budára őket, az állatkertbe, mert az ilyen csudaságoknak ott a helyük. Ám a mándrucoknak szállítás közben nyomuk veszett, akárcsak a szekeres gazdának, aki vitte őket; csak a szekeret és a széttört ketrecet találták meg az út szélén. *A mándrucok leírása* című, mindmáig kiadatlan jegyzetében Orbán Balázs imígyen ábrázolja a szörnyetegeket:

„Atyjuktól örökölték rút pofájukat, a skarlátveres orrot, csontos, kék bordákkal, mindkét oldalon. Ezt ráadásként anyai foltok éktelenítik. Szemük apró és sárga, setétben világlik. Agyaraik fél arasznál is hosszabbak. Bundájuk színe a mandrillé, míg hasuk piszkosfehér és a párdúc rozettái tarkítják. Termetük karcsú, ám mellkasuk ormótlan. Farkuk hosszú és pettyes. Testhosszuk négy rőf, ebből egy a farok. Súlyuk akár egy jól fejlett bornyúé. Táplálkozási szokásaikra kár szót pazarolni: mindenevők, bármikor bármit és bármennyit felfalnak, szőröstül, bőrostül, csontostul. Gyakran az az érzésem, hogy bennem is csupán az enivalót látják, ám annál ravaszabbak, semhogy bántsák ételhordó gazdájukat. . .”

A két mándruc hím és nőstény voltak, és Ádámjává és Évájává váltak a mándrucnemzetségnek. Azóta elszaporodtak a Hargita vadonjaiban. A mándrucnal való találkozást még senki nem élte túl, ugyanis aki útjukba került, az el is fogyasztott. Létezésüket a nyomtalanul eltűntek – szép számmal akadnak – bizonyítják: akinek még a csontjait sem találják, azt a mándruc fogyasztotta el.

Nem csoda, hogy amikor a gölöncséri gyermek az erdőre indul gombászni vagy bújócskázni, szülei meg sem várják, hogy kilépjen az ajtón, nyomban egymásnak esnek.

S ha valaki azt hinné, nincs a gölöncséri vadonnál borzalmasabb, úgy még nem hallott a pokolsármezőről. Az ám a Sátán igazi tanyája. Ameddig a szem ellát, csak sziklák és iszap. Az iszap hideg, mégis fortyog, és bűdös, mint az ördög valaga. A láthatáron túl – így szól a legenda – magaslik Rapsonné vára. Rapsonné hajdanán még az ördögöt is rászedte. Két domb ezüstöt és egy völgy aranyat ígért a tisztátalannak, ha várat épít neki egy megközelíthetetlen sziklaszirtre. Az meg is építette estvétől reggelig, egy kakással meg egy macskával hordatván föl a köveket, ám mikor eléállt a fizetségért, Rapsonné a két csicsét beborította ezüstpénzzel, s a csicse közé néhány kis aranypénzt szórt, s azt kínálta az ördögnek, vihogva. Az ördög dührohamot kapott, főképp, hogy Rapsonné csicsei laposak és fonnyadtak voltak, de nem volt mit tennie, mert nem

állíthatta, hogy nem kapott két domb ezüstöt és egy völgy aranyat. De bosszúból körülvette a várat a pokolsármezővel, s a boszorkánytündér így bennrekedt. Azóta is ott senyved, pusztul belé az unalomba, és egész nap az ördögöt szidja.

Bár ifjúkorában is randa volt, és az azóta eltelt sok száz esztendő úgylehet jócskán meghervasztotta eleve lapos bájait, időnként mégis akad egy-egy elszánt legény, ki megpróbálja a lehetetlent, s elindul, szikláról sziklára szökellve a láthatár felé, mert nem az a legény – mondják errefelé –, aki a szépasszonyra fenekedik, hiszen könnyű arra ráizgulni, hanem aki a csúnyájának is olyan keménységet mutat, mint a szépjének. Aki a rusnya Rapsonnét boldoggá teszi, az megdicsőül a legények között, s lőcsének híre bejárja a székely székeket. S nem utolsósorban: bár vénséges, rusnya és gonosz Rapsonné, de mégiscsak ő a székelyek tündéraszonya, meg kell becsülni. Ilyen vidékre ilyen jutott.

Szökell a legény szikláról sziklára, aztán egyszer csak megcsapja az ördög szellete, hogy megszédül, s zsupsz, belé a dagonyába. Nem olyan mély ugyan az, nyakig ér csupán, de az éppen elég, mert irtó bűdös, s mozdulni is nehezeccsén tud benne, csak a szemét forgatja s visít, mint az eszement, amikor közeledni látja az egyetlen élőlényt, ami itt megél: a gölöncséri dögevő pókot, ahogy ezredmagával lakomázni jó. A gölöncséri dögevő pók nem süllyed el, hanem könnyedén szaladgál fel-alá a mocsokon, s azon él, ami a mérges szellektől a dagonyába beléhull: szitakötőkkel és madarakkal, no meg a lőcsükben oly biztos, bátorkodó legényekkel.

De miféle népek lakják Gölöncsért? Kik azok, akik ily zordon környéket választottak hazájokul?

Ők a hírhedt csíki székelyek.

Termetük szálkás és izmos, szemük vérben forog, zsebükben beretvaéles bicska, övükben fejsze.

Aztán a férfiakról ne is beszéljünk. . .

Görbén nézel? Csúful kacagsz? Egyáltalán: nem tetszel nekik? Máris a bordáid között forog a bicska, s azzal neked annyi. Nincs nap, hogy a korcsomában meg ne szúrnának valakit. Ha egy bálon vagy lagzin véletlenül nincs bicskázás, úgy meg kell ismétetni a mulatságot.

A gölöncséri asszony nyolc-kilenc gyermeket szül, úgy van ez kiszámolva: egy a pataknak, egy a lának, egy a vadonak, egy a pokolsármezőnek. Egyet megöl a többi gyermek játék közben, egy kamaszkorában esik belé a késbe, egyet pedig a korcsomában vagy a bálban gyilkolnak meg. Hanem az az egy-kettő, amelyik megmarad, az olyan kemény, hogy a szeget nem lehet beléütni, az az ördöggel is kiáll verekedni, el nem bír vele senki.

Hanem amit a verekedésnél is jobban szeretnek, az a csúfolódás. A székely nem érzi jól magát, ha a másikat ki nem gúnyolja, át nem ejti, szét nem szívatja. Csakis ezért áll szóba a másikkal, mert különben beszélni nem szeret, csak morogni. Azért

udvarol, hogy gúnyolhassa a kedvesét, az pedig azért fogadja az udvarlását, hogy csúfot űzhessen belőle. Ezért nemz gyermekeket, azok pedig azért születnek meg.

– Édesapám, maga es olyan, mint a kutya fasza – kedveskedik a gyermek az apjának, mikor az későre kerül haza a korcsomából.

– Hogy érted ezt, fiam?

– Úgy, hogy könnyen megy bé, nehezen jó ki.

Az atya azonban egész este a szívatás művészetét gyakorolta cimboráival a korcsomában, úgyhogy kapásból meg van az atyai válasz:

– Édes fiam, te pedig olyan vagy, mint az anyád piccsája.

– Hát hogy érti ezt, édesapám?

– Úgy, fiam, hogy minél nagyobbra nősz, annál kevesebb örömemet lelem benned.

Azzal mindkettlen elégedetten térnek nyugovóra, mert jól megaszondták egymásnak.

Vagy nézzük a gölöncséri embert, amint átlép a szomszédba, kölcsönkérni egy kaszát, mivel az övé eltörött.

– Te koma, nem adnád kőcsön a kaszádat?

A koma áll, hümmög, a fejit vakarja, aztán imígyen bölcselkedik:

– Komám drága! Ha kőcsönadom, kicsorbítod, eltöröd mint a tiedet, s meg es van az ok a haragra. Ha nem adom kőcsön, aszondod: szar ember vagyok, s meginn megvan az ok az utálkozásra. Hanem komám, ejszen vóna egy áthidaló megoldás.

– Mi lenne az, komám?

– Az, hogy nem mész te az anyád piccsájába?!

Ezen aztán jót röhögnek, s azzal a szomszéd befordul, s hozza is a kaszát az ő drága komájának.

De ne adj isten, hogy eccer úgy tűnjön neki, hogy a koma csúful néz rá, mert az már vért követel.

S hogy milyenek az asszonyok? Az ég óvjon a fakanaluktól, s még inkább a nyelvüktől. A székely nem fél az ördögtől sem, csak a feleségitől. Semmi kíméletre nem számíthat tőle.

– De jó a mahomedánoknak! – sóhajt fel a székely, társaságban.

– Hát ugyanbiza mért jó a rusnyáinak? – kérdi valaki.

– Azért, mert négy fehérréppel es monyókolhatnak.

Mire a feleség:

– Hallgass, apjuk, mert te még kereszténynek es gyöngécske vagy.

Ki lehet következtetni, milyen a székely romantika. . . Ha véletlenül valamelyik elérzékenyülni talál, vége.

– Szerecc? – kérdi lihegve a fehérrép, üzekedés közben.

– Ne törőgyy! – így a férfiú.

De fordítva is megtörténhet:

– Drágám, miért ilyen jó veled? – így az elérzékenyült legény.

– Ejszen azért, mert baszunk.

A gyermekek sem különbek. Önkényesek, mint az apjuk, anyjuk. Elvannak: békákat boncolgatnak, madarakat nyilaznak, pipéket fojtogatnak, nyulacskát nyúznak, pálinkát öntenek a hangyabolyba, majd meggyújtják, adj király katonát és háborúsdít játszanak, és folyton verekednek, elvégre egy katonanép fiai. Bicskával eszik a vattacukrot. És persze ők is egyfolytában csúfolják egymást, meg mindenkit, aki ott él vagy arra téved.

Varangyosgölöncséren nehéz az élet. Júniusban olvad el a hó, s októberben már megint hull. De ha volna ideje megteremni valaminek, akkor sem teremne meg, mert a föld hitvány. De azért kikerül a mindennapi, egy tyúkocska, egy malacocska, s ha egy suta őzgida betéved a székely kertjébe, az már nyiszibálja is a torkát. Küzdelmes a lét, de ők mégsem mennek el innét. Olyan ez, mint amikor a kutya csendesen nyüszít a sarokban, s a szomszéd megkérdi:

– Komám, há mér mind nyüszít az a hitvány kutya?

– Há azért, te koma, mert a sarokban, ahol fekszik, a falból kiáll egy bünagy szeg, s az mind böki az oldalát.

– De há mét nem menyen el onnan?

– Azér annyira eppen nem böki.

*

Történt egy reggelen, hogy Izsákék gyermekei reggel nem keltek fel az ágyból. Az anyjuknak egy idő után feltűnt a nagy csend, s hogy a gyermekekkel valami baj lehet, mert máskor ilyenkor már verték a bicskát az asztalba, követelvén a reggeli szalonnájukat.

Bement a szobába, hát ott nyöszörög mind a három szépreményű csemete.

– Há veletek mi a fészkes fene van, büdös kölkök? – érdeklődött szeretetteljesen Izsákné.

– Erőssen hitványul vagyunk – válaszolta elhaló hangon az egyik.

– Olyan álmos vagyok, én ma fel nem kelek, ha a fene fenét eszik, akkó se – így a másik.

– Meghalunk – foglalta össze tömören a harmadik.

Izsákné tanácstalan volt. Megnézegette a gyerkőcöket, de semmi különösebbet nem talált, minthogy cseppet sápadtak voltak az istenadták. Nem nagyon értettek errefelé sem a betegségekhez, sem a kuruzsláshoz. Itt vagy meghalsz, vagy életben maradsz, nincs köztes állapot.

– Csak nem ettetek valami hitványságot a tegnap? – kérdezte az asszony.

– Münk aztán szalonnán, hagymán, töpörtyűn, békacombon, túrós puliszkán, peccsen, fosókaszilván, vacskolt káposztán, mézen, tejen, zsíros kenyéren, lekváron, sóskán, murkon s egy csepp zöld almán kívül az égvilágán semmit.

– Akkor nem a hasatokat csaptátok el – nyugodott meg az anyjuk. – Fáj valamitek?

– A nyakam, egy cseppet – így az egyik.

Odahajol Izsákné, s hát uramisten, a gyermek nyakán két lik éktelenkedik, belőlük vér szivárog. S ugyanúgy mind a háromnak.

– Hát ez mi a dühü lehet? Megcsípett valami?

– Tegnap ejszen nem. Csak észrevettük vóna.

A marás nem hasonlított semmiféle állat csípéséhez. Izsákné vállat vont, majd begyógyul, s azzal ment dolgára.

De a kölykök nem gyógyultak meg, az ágyból sem keltek fel, s a véres likak mind csak nagyobbodtak. Harmadnap Izsákné kezdett elgondolkozni, fogta magát, s átment a szomszédba. Ahol is kiderült, hogy a szomszéd kölykök is ugyanabban a kórban szenvednek.

A fehérnépek tanácstalanok voltak. Másnap egyre több helyről érkezett a hír, hogy betegek a gyerkőcök. Még egy nap, s Varangyosgölöncsér összes gyermeke ágyban nyöszörgött, véres szúrásokkal a nyakán.

Az ötödik faluból kellett orvost hozni, mert csak ott találtak egy öreg nyugdíjast, aki némi pálinkáért cserébe gyógyítgatta a környékelieket, bár sok dolga nem akadt. A jó székelyek utálták, mert milyen dolog az, hogy az orvosnak gyógyszerrel kelljen fizetni.

A vén doktor megivott néhány pohár pálinkát, majd megnézte Izsákék gyermekeit.

– Na mi a bajuk? – kíváncsiskodtak a fehérnépek.

– Tuggya a faszom – felelte a doktor.

Nem volt mit tenni, Szeredából kellett orvost hozni. Jött is a nagy tudású szeredai doktor, megitta ő is a pálinkát, nézte-nezegette a gyermekeket, majd kifakadt:

– Hát ez mi a faszom lehet?

– Jaj, doktor úr, hát ha a maga fasza se tuggya, honnét a picsából tudnánk mi – estek kétségbe az asszonyok.

– Mindenesetre valami eszi meg őket.

De mi?

Ezt nem hogy az orvos, de a falutanács sem tudta kideríteni, pedig ott aztán mindenki okosabb volt mindenkinél. Semmiféle ismert bogár ily nyomot nem hagy, s más mi a fene lehet, hogy nem veszik észre.

– A mándruc, ejszen – bökte ki félve egyik atyafi.

– Ejszen hogy maga megzákányosodott – torkollta le Málna András Alajos, a falu tanítómestere. – Mindannyian tuggyuk, hogy a rusnya mándruc nem kegyelmez

annak, akivel találkozik. Az agyari meg – Orbán Balázs mesterünk leírása szerint – fél arasznál is hosszabbak, az nem ilyen nyomot hagy. Ez valami sokkal küsebb.

– Kélgő – így az egyik.

– De a kélgő nem szív, hanem mar – érvelt a tanítómester. – Ne mind nyeletlenkegyenek s beszéljenek eszevissza minden hülyeséget.

– No ha maga mindenkinél okosabb, mondja meg maga!

– Tuggya az ördög! – mondta a tanító, majd saját szavain elgondolkozván feltette a kérdést:

– Nem lehet, hogy az ördög?

Nagy kacagás tört ki. Szegény ördög, mer is az kikezdeni a székellyel, mikor annyiszor ráfázott, Rapsonnétól Tamási Áronig. Persze, folyton itt kujtorog a környéken, berzenkedik, morgolódik, de közben úgy fél, hogy még a Jóistentől sem így.

Az ördög hát ki van zárva.

– Rapsonné lenne? – próbálkozott az egyik székely.

Még nagyobb röhögés.

– Ejszen nem tudod, hogy a banya a várban üszküpi, már vagy hétszáz esztendeje, mert nem tud átevickélni a pokolsármezőn?

– Hátha átrepült fölötte egy seprűn.

Ez már komoly érv volt, de végül megegyeztek abban, hogy lehetetlen, mert leszédülne a bűdös gőztől.

Vakargatták a fejüket a jó székelyek, aztán az egyik bátortalanul megkérdezte:

– És ha valami olyan izé, vámpírféleség?

Erre minden eddiginél éktelenebb röhögés támadt. Még hogy vámpír! Ki hisz az ilyen csacskságokban. Elvégre nem volnánk a setét középkorban, hogy képzelt lényekben higgyünk.

Azzal a gyűlés fel is oszlott, ők megtettek mindent: vagy meggyógyulnak a kölykök, vagy elpusztulnak, s akkor csinálnak másokat, akik jobban bírják a nehézségeket.

A kölykök ugyan nem pusztultak el, ellenben egyre keservesebben nyivogtak. A kétségbeesett asszonyok elhozták a papot a szomszéd faluból, Gölöncsérnek még papja sem lévén. Az aztán prédikált az erkölcstelen életről, a világ végéről meg mindenről, végül dohogva nekilátott az ördögűzésnek. Hókuszolt, pókusztolt, rikoltozott és verte magát a földhöz, izgalmában még le is hányta a kapucniját, hanem rendes ördögűzéshez ez mind nem elégséges, ahhoz ördög is kell. Ám itt egy fia ördögfajzat sem iszkolt elfelé, ellenben plébános uram a végén összebrikálta magát a nagy erőlködésben.

A tizedik napon aztán a falu asszonyai, végső kétségbeesésükben a legnagyobb megalázkodást követték el, amit székely elkövethet.

Oláh pópát hívtak segítségül.

Jött is a pópa, hosszú haja lobogott, hosszú szakálla lebegett, s forgatta a szemeit vadul, hogy ő aztán feloldja az átkot, a föld fenekéből is előkeríti azt a gonosz fajzatot, lett légyen az az ördög vagy bármi, megnyúzza, és kucsmát csinál belőle télire. Nem is kér érte csak tizenhárom fekete kakast, mert annyi kell a procedúrához, meg egy süldő malacot, mert anélkül a pópáné, ki minden ördögnél gonoszabb, nem engedi bé az ajtón.

Aztán mikor rápillantott a kölkökre, rögtön megállapította:

– Ebbiza sztrigoj.

– Az meg mi a fene?

– Vámpírnak is hívják. . .

– Ugyan már, olyasmi nincs es! Münk a hülyeségekben nem hiszünk.

Mire a pópa esküdni kezdett, hogy de biza van. Hát már hogyne volna? Itt, Erdélyben ne volna, Drakula gróf hazájában? Van bizony belőle elég, nem ez az első eset, amivel találkozik. A feleségét is megmarta egyszer, de aztán ő kifogott rajta. Úgy megbabonázta, hogy egy évig minden hajnalban hozott egy cseber tejet kárpótlásul, s azt az ajtó elé letette.

– Nagyon nehéz eset – sóhajtotta. – Nagy munka lesz. Sajnos, nem elégséges a disznó, ezért egy tehen kell.

– Hát az mi a faszér kellene? – gorombult be Izsák.

– Azért – felelte szemrebbenés nélkül a pópa –, mert az a bizonyos vámpír már nem hordja nekünk a tejet.

– Maga nem székely ivadék véletlenül? – kérdezte Izsák.

– A Dumnyező őrizzen meg.

– Pedig olyan az eszejárása.

– Van váka – nincs sztrigoj. Nincs váka – van sztrigoj, és hamm, hamm, mind megeszi a gyermekeket.

– Nekem azért nehezen jó, hogy higgyem, hogy idáig elcsászkal az a kurva vámpír – próbálkozott Izsák.

– Nem kell idejönnie. Itt terem. Ahol nemzedékekre visszamenőleg sok a gyermek, mit csodálkoznak? A hetedik fiú hetedik fia ha erőszakos halállal hal meg, biza sztrigoj lesz belőle. Márpedig pont itt ne fordulna elő ilyen, ahol annyi gyermek van, s annyi bicskázás? Csoda, hogy csak most lendültek támadásba. Nincs más orvosság ellene, csak amit én tudok.

Nem volt mit tenni, elővezették a tehenet. A pópa megszakértette, majd elégedetten nekilátott a szertartásnak.

Először hosszú imákat mormolt. Bedörzsölte fokhagymával a kölkök nyakát, így majd nem ízlik a vámpírnak. Minden ajtó, ablak meg ágy felé keresztet szögezett. Szentelt vízzel megprickolta, tömjénnel befüstölte a házakat. Lelkükre kötötte, hogy a lámpát le ne oltsák éjszakára. Majd a falu népével kivonult a temetőbe, megkeresték

minden hetedik fiú hetedik fiának a sírját, és televerték cölöpökkel. Utána vissza a faluba, ahol a pópa mágikus tüzeket gyújtott és valami furcsa nyelven, ejszen ószlávuul kezdett hóbörögni. Két órán keresztül őrjöngött, ugrándozott, mint a páviánmajom, majd hirtelen lecsillapodott és bejelentette:

– Most hét esztendeig nem merik idedugni az orrukat a besték.

Azzal fogta a tehenet, és elballagott.

Másnap reggel Izsákék gyermekei éktelen sivalkodásba kezdtek. Izsákék berohantak, hát a vér minden eddiginél jobban csepegett a gyermekek nyakából.

– A kurafi pópája, hogy átbaszott minket. Jól elszedte a tehenünket – fakadt ki Izsák.

– Hadd el, szedtek el azok nagyobb dógot es mán – felelte keserűen az asszony.
– Inkább a kölkökkel törőggyük!

– Menjünk, hívjuk össze a falu népét – sziszegte Izsák.

Alig tették ki a lábukat a házból, a kölkök máris a hasukat csapkodva fenteregtek a röhögéstől.

– Ki hitte vóna, hogy néhány szaros piócával így meg lehet csúfolni az egész falut – vihogott a legnagyobb, aki kitalálta az egészet.

Mert – mint már mondtuk – apraja-nagyja azért születik, azért él székelynek, hogy a másikat szívatassa.

*

Miközben a gölöncséri férfiak a pópát beretválták, és közben azon gondolkoztak, miképpen fizessék vissza komisz fiaiknak ezt a nem egykönnyen überelhető heccet, Drakula gróf Rapsonnéval kávézott.

– Hétszázhatvanöt esztendeje, négy hónapja, három hete és két napja nem voltam a váron kívül – sóhajtozott Rapsonné. – Megbántam százszor, odaadnám már mindenem, csak elröpülhetnék a szép Bálványosvárhoz, vagy ismét megfürödhethetnék a tóban, melyet azóta, hogy száz székely harcos meglesett fürdés közben, majd kardjukba dőltek a vágytól, Rapsonné tavának neveznek. . .

– Úrnőm, sajnos közben a gaz keresztények átnevezték. Valami Anna nevű leányzóra cserélték nagysádat. Állítólag pucéran húzta Bálványosvár urának a hintáját.

– Hát igen. A ribancok bármire képesek, csak hogy elcsavarják a gazdag nemesurak fejét. Átkozott legyen minden keresztény. Hogyan mehetnék ki innen, hogy rendet csináljak a világban, s visszaállítsam a régi jó rabonbanátust?

– Még legyen egy kis türelemmel nagysád! Az emberek már javában kísérleteznek mindenféle repülő szerkentyűkkel. Még két-három évtized, semmiség ez nagysádnak, és furmányos gépmadárral érkezem nagysádjért, hogy kocsikázni vigyem a légben.

– Nem is tudom, mivé lennék Ön nélkül, drága gróf úr. A kávét sem ismertem volna meg, s még mindig a hitvány burjánfőzeteket innám. És hát ez a hogymondják. . .

– Cigarette. . .

– Ez a cigarette, hát ez isteni. Magamfajta úri nőnek való finomság, oly illatos, enyhe, mint a rózsaszírom. És ez a csecse hosszú szipka. . . Biztos nagyon divatos. Legközelebb mivel fog meglepni?

– Olyan dobozt hozok nagysádnak, melyből muzikaszó hallszik.

– Ó, be kedves. Úgy hiányzik egy kis ropogós. És Ön, gróf úr, hogyan alkalmazkodik ehhez a megújult, bolond világhoz?

– Továbbra is inkognitóban. Többé nem hívom fel magamra a figyelmet, mint kezdő vámpírkoromban. Bár regények hőse lettem, mindenki azt hiszi, hogy elpusztultam, vagy nem is léteztem egyáltalán. Mindenesetre már rég nem változom denevérré, sem farkassá, mert ezekre figyelnek. Más módszereim vannak.

– Ah, kíváncsivá tett. Hogyan tud észrevétlenül táplálkozni?

– Hát háborúban ugye könnyű. A jó múltkorjában rávettem egy balga rác diákot, lője le a trónörököst. Öt évig gondtalan életem volt, meg is híztam, rendesen. Békeidőben meg kitalálok mindenfélét. Nevetséges és megalázó ugyan, de szűnyogként messze a legegyszerűbb.

– És ha agyoncsapják?

– Ugyan! Tudja, hogy be tudok hatolni az emberek elméjébe, elbűvölöm őket. Míg én szürcsölöm a vérüket, édesen alszanak, és kellemeseket álmodnak. A szép álmok után föl sem tűnik egy kis szűnyogcsípés és egy csöpp gyengeség. No meg amennyi bicskázás van errefelé – éhen nem halhat az ember, akarom mondani: vámpír, ha résen van. Ha pedig nagy a vérhiányom, mándruccá szoktam változni, ilyenkor magányos embereket kapok el, a vadonban. Kiszívom a vérüket, az utolsó cseppig, majd a holttestet jó mélyre elásom. Így azt hiszik, szőröstül-bőröstül faltam föl, s az a vámpírnak nem szokása. Aztán hébe-hóba szórakozgatom én is. A napokban például néhány székely lurkót hipnotizáltam meg, és azt sugalltam, ijessék meg a szüleiket. Aztán a lányaimmal együtt piócává változtunk, és úri dolgunk volt napokig. Remekül szórakoztunk, mi is, a kölykök is. Láttá volna, mily hősiezen túrték a szívást, csak azért, hogy a sebek minél ijesztőbbek legyenek, és a falu népe rémültében mindenféle természetfeletti szamárságra gondoljon. Szeretem a székelyeket! Nélkülük halálunalmas lenne Transzszilvánia.

– Az én népem – húzta ki magát büszkén Rapsonné, újabb illatos cigarettre gyújtott és elhatározta: feltétlenül kibékül az ördöggel.